

Boden-ANAN

medlemsblad för

Boden
Överluleå
Forskar Förening

Nr 4

Årgång 11

November 2002

NOTA

1877		
Mars	8 lit Brännvin à 1,25	10
	6 " Cognac à 2	12
	6 " " à 1,50	9
	5 " Punsch fin å 1,60	8
	3 " ordinär à 1,35	4 05
	Kronor	43 05
	Kviteras	
	Luleå Utskandningsbolag	
		381499

Innehåll

- s.2 Föreningsinformation, Ordförande har ordet
- s.3 Medlemsmöte, Nytt i stället, Släkt, Återställare, Besöksstatistik, BÖFF på Arkivens dag
- s.4 Brännvinsreformen 1854
- s.7 I fädrens spår
Knut Isaksson
Rönnbärsvin
- s.8 Rapport från Borlänge
- s.9 Fallet med de två Catharinorna
- s.10 Antavla till Catharina Ewa Sandberg
- s.11 Hur är det att släktforska?
- s.12 Beredskapshälsning
- s.13 Varifrån var stockholmare?
- s.14 Nya medlemmar, Adressändringar, Utbyte, Fel, Julklappstips
- s.15 Tidningstryck, Efterlysning, Tack, Grattis,

God Jul

Styrelse och övriga funktionärer för Boden Överluleå ForskarFörening.

•medlem i Sveriges Släktforskarförbund

Föreningens adress: c/o Elming, Glimmervägen 17, 961 46 BODEN

Postgiro: 157 58 - 6 Bankkontonr: 9960 420015 7586

Tel till forskarrummet i Råbäcksgården: 0921 - 504 13, e-post: boff.boden@spray.se

Ordförande	Björn Fredriksson	Nipvägen 18	961 44	Boden	tel 0921 - 65 315
		e-post: bjorn.fredriksson@egonet.se			
V.ordförande	Arnold Lagerfjärd	Trollsländevägen 9	961 68	Boden	tel 0921 - 13 750
Sekreterare	Stina Elming	Glimmervägen 17	961 46	Boden	tel 0921 - 65 388
Kassör	Barbro Lampinen	Unbyn 290	961 93	Boden	tel 0921 - 480 021
		e-post: barbro.lampinen@telia.com			
Ledamot	Ingmar Åkerstrand	S Bredåker 57	961 95	Boden	tel 0921 - 470 165
Styrelsesuppleanter	Constance Rutberg	Svartbyv. 10 D	961 37	Boden	tel 0921 - 16 311
	Hagar Nordlund	Sturegatan 7	961 73	Boden	tel 0921 - 15 264
Valberedning	Kristina Öhman	Kyrkgatan 33 1 tr	961 75	Boden	tel 0921 - 15 979
	Inger Enberg	Unbyn 291	961 93	Boden	tel 0921 - 480 095
	Kalle Brandin	Gränsvägen 14	961 37	Boden	tel 0921 - 10 806
Revisorer	Carl-Lennart Persson	Karetvägen 24	961 42	Boden	tel 0921 - 53 333
	Sixten Sandberg	Österby 950	961 95	Boden	tel 0928 - 40 132
Revisorsuppleanter	Catharina Källström	Tegelbruksgatan 13	961 73	Boden	tel 0921 - 17 338
	Herman Wahlberg	Kyrkgatan 18	961 34	Boden	tel 0921 - 10 942
Redaktion för medlemsbladet:					
Ansvarig utgivare	Ewa Sandberg	Kålrotsvägen 11	961 47	Boden	tel 0921 - 72 274
		e-post: ewa.sandberg@privat.utfors.se			
	Eila Fredriksson	Nipvägen 18	961 44	Boden	tel 0921 - 65 315
		e-post: eila.fredriksson@egonet.se			
Bildansvarig	Kristina Öhman	Kyrkgatan 33 1 tr	961 75	Boden	tel 0921 - 15 979
Kontakt i datafrågor	Gunnar Glaas	Kungsgatan 38	961 64	Boden	
		e-post: gunnar.glaas@telia.com			

MEDLEMSAVGIFT, KODKORT och NYCKEL

Medlemsavgiften för år 2002 är 100 kronor.

Kodkort till ytterdörren och nyckel till kammaren finns att köpa i Råbäcksgården. Kodkort kostar 50 kronor och nyckel 80 kronor. För att köpa dessa fordras att du är medlem i föreningen. Kortet ger tillträde till lokalerna från kl 07.00 till kl 21.00 alla dagar i veckan. Nyckeln ger tillträde till kammaren där vi förvarar våra samlingar.

Ta kontakt med någon i styrelsen om du är intresserad.

ADRESSÄNDRING

Om du ändrat adress, var vänlig meddela föreningen din nya. Vi får inte adressändringar från något register.

PLANERAD UTGIVNING

Boden-ANAN planeras komma ut:
vecka 8 - manusstopp 2 februari 2003
vecka 17 - manusstopp 6 april 2003

Ordförande har ordet

I förra numret av Boden-ANAN önskade jag er välkommen till en ny forskarhöst. Ja, ni kom! Just nu har vi tre studiecirklar igång och har börjat med den andra "återställaren." Hur det går till "vet" jag inte, men trots att vi inte har någon APR, eller vad det nu heter, och inte har haft någon under hela sommaren och hösten, så kan man konstatera att det är god ordning och inte särskilt ostadat i Råbäcksgården. Heder och tack till alla synliga och osynliga städare. Ingen nämnd och ingen glömd.

Ja nu går det fort mot vinter och julhelg, men före det så har vi ju "Arkivens dag" den 9 nov. samt årets sista föreningsmöte den 24 nov. då vi bland annat skall bestämma vad medlemsavgiften för år 2003 skall vara. Ordförande för Hembygdsföreningen Bo Westin skall berätta om Gruvbergsanläggningen, hur den kom till, varför och dess tänkta

framtid. Han berättar även om Svartbyträskets återställande, om det blir en fin bad- och fiskesjö igen. BÖFF och hembygdsföreningen är ju nästgrandsgrannar på hembygdsområdet i Boden. Som goda grannar samarbetar vi vid olika tillfällen under året. Vi har bland annat under tre års tid, sista söndagen i oktober, november, januari, februari och mars, tillsammans rest ut i Bodens byar med ett koncept bestående av musik och föreläsning, där vi också marknadsfört våra föreningar. Detta fortsätter vi med även denna säsong.

På Arkivens dag visar vi för första gången cd-skivan Överluleå födelsebok och soldatskivan på 221 000 soldater.

Ingenting tyder, i nuläget, på att vi måste hålla stängt för golvslipning, indragning av fjärrvärme eller någonting annat, så för er som har arbete att sköta finns möjligheten till flera fina forskardagar under jul och nyårshelgen.

God Jul och Gott Nytt forskarår 2003.

Björnvål

Medlemsmöte i Almska skolan

Söndagen den 24 november kl 14.00

Bo Westin håller föredrag om Grubberget och Svartbyträsket
Genomgång av verksamhetsplan för år 2003
Vi beslutar om nästa års medlemsavgift

Besökslotteri (vinsten är fritt medlemskap 2003)

Kaffe

Nytt i stället

Föreningen fortsätter att komplettera samlingen av CD-romskivor. Nya är: Emigranten 1+2 – 2001, Skelleftebygdens dödsannsregistrering 1928 – 1966, Lycksele fs 1700 – 1920, Åsele fs 1686 – 1920, Grundsunda fs 1600 – 1930, Malå fs 1744 – 1920, Arnäs fs 1668 – 1750, Trehörningsjö fs 1864 – 1930, Själevads fs 1785 – 1820, Sidensjö fs 1689 – 1780, Skorped fs 1776 – 1930, Gideå fs 1807 – 1930 samt Födda-Vigda-Döda i Ådalen.

Släckt

Landsfiskal Berg fick veta att man blossade och ljustrade i Svartån, vilket var förbjudet. Med fjärdingsman for han till en bonde i Nedre Svartlå. Eldarna blossade vackert på älven. Han gick in o fråga bonden om han fick låna hans båt. Ja, det gick bra. Bonden gick ut på backen, satte händerna kring munnen o ropa : "Hori, kom at ve batn. Hånn landsfiskal Berg sko hå batn!" - Av någon anledning slocknade alla eldar direkt.

(Understrykning innebär långt uttal)

berättat av Arnold Lagerfjärd

Återställare

Om intresse föreligger drar vi igång en ny omgång återställare. Vi börjar efter nyår så snart det finns tillräckligt många intresserade (6 - 8 st).

Återställaren är till för Dig som kommit av Dig med forskningen. Har Du kört fast? Tycker Du att Du glömt bort hur man går tillväga? Har Du kommit till nya frågeställningar? osv. osv. Då är troligen det här något för Dig. Återställaren är tre gånger tre lektionstimmar, onsdagkvällar 18.30 – 21.00.

Du anmäler Dig till Eila och Björn (0921 – 65 315) eller Ewa (0921 – 72 274).

Besöksstatistik

Den 30 september skrev Eila Fredriksson in sig som den 35'000:e besökaren i Råbäcksgården. De två trisslotter som hon fick för det gav tyvärr ingen vinst.

BÖFF på Arkivens dag

Den 9 november firas Arkivens dag i Folkets Hus (se annons på baksidan av Boden-ANAN). BÖFF är en av arrangörerna och förhandsvisar då födelseskivan för Överluleå fs (1831 – 1930) och Bodens kyrkobokföringsdistrikt (1919 – 1930) samt den redan utgivna skivan med Gunnarsby fs (1927 – 1930) och Edefors fs (1890). Vi visar även den nya nationella soldatskivan med 221'159 indelta soldater. Böcker säljs. Byarna Sörbyn-Sundsnäs, Gemträsk, Degerbäcken och Notträsk har skärmställningar, bildspel samt visar innehåll i bykistor och budkavle.

Brännvinsreformen 1854

Riksdagen 1853 – 54 upptogs i första hand av järnvägs- och brännvinsfrågorna. Genom beslutet om stambanors byggande för statens räkning inleddes järnvägarnas tidevarv i vår ekonomiska historia och samtidigt järnvägsstridernas i riksdagshistorien. Samtidigt fördes en annan strid till slut, den som av samtiden kallades för striden mellan de små och stora pannorna. Både järnvägs- och brännvinsfrågorna hade sammanhang med den tekniska utvecklingen och ägde endast i andra hand en politisk aspekt. De stora politiska frågorna var för en tid trängda i bakgrunden.

Frågan om brännvinsrättigheterna hade redan i decennier sysselsatt rikets ständer. Efter äventyret med kronobrännerier under Gustaf III hade i början av det fria statskicket även rätten att bränna lämnats alldeles fri att utan inskränkning och undantag och med vad slags redskap som helst året runt utövas av jordägare på landet och med deras tillstånd även av andra där bosatta personer samt av husägare i stad och med dessas tillstånd även av hyresmän. För denna frihet erlades av hemmanen — vare sig bränning å dem ägde rum eller ej — en särskild bevillning och likaså av invånarna i stad.

I hägnet av denna allroundfrihet frodades brännvinshanteringen, och de inskränkningar, som inom kort vidtogs i fråga om bränningstid och pannerymd, förmodade inte heller verksamt begränsa densamma. Snart räknade man enbart på landsbygden över 100.000 brännvinspannor. Var och varannan hemmansägare var tillika brännvinsbrännare.

Samtidigt började klagomålen över det försämrade nykterhetstillståndet vilka sedan varje år blev allt högre och talrikare. De kom till uttryck inte minst inom bondeståndet, framförda av såväl konservativa som liberala ledamöter. I mörka färger tecknades läget. ”Man måste medge, att nationen lider en plåga, som långsamt men säkert underminerar samhällets bestånd; som undergräver folkets hälsa och krafter; som uppriper själva hjärteroten till dess inbyggares trevnad och lugn — jag menar störtfloden av brännvinet, som lik en ny syndaflod, översvämmar vårt land, och vartill huvudorsaken torde finnas i den ohejdade brännvinsbränningen.” Orden är hämtade ur en motion vid 1840 års riksdag av den konservative Måns Jössesson i Viby, bosatt i själva brännvinscentrum i Kristianstads län. Den liberala J.E.Dahllöf från likaledes starkt brännvinsproducerande Älvsborgs län anförde samtidigt: ”Hela fädernelandets intresse påkallar de allvarsammaste mått och steg till förekommande av den överhandtagande fyllerilasten.”

Om orsaken till denna brännvinsflodens översvämmning rådde inom bondeståndet endast en mening. An-

klagelserna riktade sig inte mot husbehovsbränningen. Källan till brännvinsströmmen var enligt ståndets stadgade och enhälliga uppfattning tillfinnandes på annat håll.

Redan så tidigt som 1815 hade Anders Danielsson givit klart uttryck för denna opinion, som i denna fråga blev bondeståndets allmänna. Den verkligt överdrivna konsumtionen var enligt honom inte lokaliserad till lanthemmen. Endast sällan bjöd man sina vänner till sig för att njuta ett brännvinsrus och ganska få var de, som i vardagslag överlastade sig hemma i sina hus. Den överdrivna konsumtionen skedde på krogarna, marknaderna och stämmorna och fumerades av storbrännarna. ”Tag bort dessa sistnämnda, och jag kan ej mer begripa, att tillgång till överdriven konsumtion av brännvin skall givas, då landet har allmän sädesbrist.”

I detta yrkande om de stora bränneriernas avskaffande utmynnade även Måns Jössesson och Dahllöfs ovannämnda anföranden. De i läseriet påverkade ständsbröder, vilka ville ha bort all brännvinshantering, delade samma åsikt om storbränneriernas övervägande fördärlighet. Anders Danielsson och Nils Strindlund, Hans Jansson och Petter Jönsson i Träslända, alla var de av samma åsikt. I denna fråga fanns inga partier i bondeståndet.

På 1830-talet hade storbrännerier övergått till användning av ånga som drivkraft, och samtidigt började stadsmakterna på allvar utnyttja bränningen som skatteobjekt. Det ena som det andra verkade undergrävande på småpannornas bestånd i konkurrensen. Den rationaliserade driften i ångbrännerierna nedbragte framställningskostnaderna. Då skatten numera uppmättes efter pannerymd, blev också denna i realiteten billigare för ångbränneriernas effektivare pannor. Verkningarna av detta skattesystem kan direkt avläsas i statistiken, vilken visar, hur med varje skattehöjning antalet taxerade brännvinspannor nedgick. Siffran, som år 1829 nått sitt maximum med 173.124, hade 1853 nedgått till 33.342.

Brännvinshanteringen var sålunda underkastad samma utveckling som all annan industri i industrialismens epok: småhantverket undanträngdes genom fabrikenas övermäktiga konkurrens. Men medan smådriften inom industrin i övrigt hade sin intresserepresentation i borgarståndet, så hade de små brännvinspannorna sina enda försvarare i bondeståndet. Stor-driften inom brännvinshanteringen var kapitalkrävande och blev därigenom ett naturligt monopol för den privilegierade jordens innehavare och städernas förmögna invånare. Striden mellan de stora och små pannorna fick därigenom karaktären av en ständsstrid, där adel och borgerskap kämpade för fabrikkssystem,

bondeståndet för "husbehovsbränningen"

Stor förbittring väckte det bland bönderna, att även prästeståndet slöt upp på samma linje som adel och borgare. Prästerna, som levde mitt bland allmogen, borde ju ha förstått jordbrukets behov av biinkomster och ladugårdarnas behov av drank. Då den första stora höjningen i skattetariffen beslöts 1841, föreslog Hans Jansson, att man som protest skulle agitera för konsumtionsstrejk, men Strindlund, som annars inte var någon vän av tidningar, yrkade, att man skulle anlita tidningspressens hjälp för att upplysa menigheterna om den roll, prästeståndet spelat för tillkomsten av det förhatliga beslutet.

Då regering och ständer 1853 tog nya initiativ i frågan, spelade det rent nykterhetspolitiska betraktelsesättet en större roll än tidigare. Argumentationen hämtade näring ur den wieselgrenska nykterhetsrörelsens agitation. För att begränsa brännvinskonsumtionen anbefalldes prishöjning genom ökad beskattning samt kontroll över tillverkningen. Men bådaderna var oförenliga med småpannornas fortbestånd.

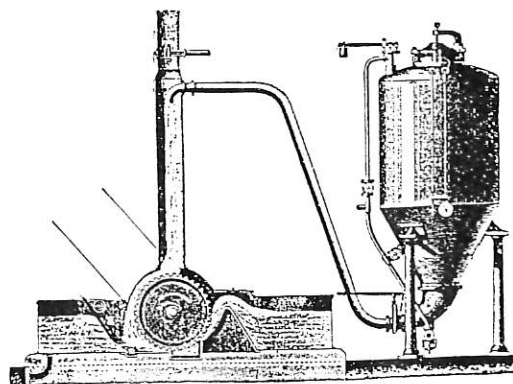
Det program, som majoriteten vid riksdagen gick in för, innebar en sådan höjning av beskattningen, att den inte längre skulle göra tillverkningen med små pannor lönande. Skattehöjningens omfattning kan illustreras med ett yttrande av Petter Jönsson i Träslända, att då han köpte sin lilla hemmanslott, fick han bränna hela året för 32 skillingar, liksom hans fäder gjort före honom — nu skulle han för samma panna få skatta minst 1'000 riksdaler.

För de adliga godsherrar, som å sin skattefria jord drev ångbränneri, kunde situationen inte varit angenämare. Den förhöjda skatten å sin tillverkning erlade de gärna inför utsikten att få 30.000 konkurrenter förvandlade till köpare. Det var sålunda inte med några uppoffringar som de i den lysande debatten på riddarhuset iklädde sig skepnaden av nykterhetsintressets ridderliga drabanter.

Det var endast mänskligt, att den som hade sitt hemman skuldsatt i beräkning av brännvinspannans avkastning, reagerade annorlunda inför ett beslut, som för honom tedde sig som en obillig överflyttning av rättigheter från penningsvaga gäldenärer till kapitalstarka borgenärer. Också bar stämningen inom bondeståndet helt prägel av förtrytelse över den enligt dess mening skenheliga uppsyn, som ridderskapet tillika med borgarståndet vid frågans behandling anlade.

Ett allmänt rop över bondeståndets blindhet och egennytta ljud från alla håll. Dock var det med orätt, som man fränkände ståndet allt hänsynstagande till nykterhetens krav. Även om man vill låta flertalets bedyranden om husbehovsbränningens ofarlighet gälla för intet, så fanns inom bondeståndet en betydande fraktion, som minst av allt utgjordes av sterila nejs-

ägare. Dit hörde främst Pehr Sahlström och jämte honom sådana framstående ledamöter som Nils Larsson i Tunnäs och Ola Månsson i Gårdlösa. Dessa var villiga att bringa det offer, som nu avkrävdes bondeståndet, blott inte medelst en reform, som lämnade storbrännerierna i orubbat bo. Nils Larsson föreslog en inskränkning av fabriksbränningen till ett bränneri i varje län, vilket skulle drivas av bolag med begränsad vinst för delägarna. Pehr Sahlström sade sig särskilt genom professor Huss' skrifter ha hämtat kunskap om det elände, som en ohejdad brännvinsbränning medförde. Men han ogillade, att frågan gjorts till en penningnot för att komma åt det fattiga folkets pengar. Han ville medgiva husbehovsbränningens avskaffande men inte på en gång utan under en övergångstid, så att jordbruket hann inrätta sin ekonomi efter de ändrade förhållandena.

Bondeståndets beslut bar inte heller prägel av den rena omedgörligheten. Ståndet medgav bränningstidens inskränkning till en månad om året och erbjöd samma skatt för denna enda månads bränning som förut utgått för sex månaders. "Vänligen och vördsamligen" inbjöds de övriga stånden att häri sig förena.

Då alla vädjanden emellertid var förgäves, återstod för det av tre stånd överröstade bondeståndet endast att resignera. Somliga ledamöter gjorde detta under ömkansvärd kvidan, andra under manlig förtröstan på framtiden. Bland de förra märktes särskilt Bengt Gudmundsson, bland de senare Pehr Sahlström.

Bengt Gudmundssons politiska personlighet knäcktes genom motgångarna vid denna riksdag. Efter desperata försök att uppriva det redan fattade beslutet i brännvinsfrågan framkom han med en i bittra ordalag avfattad motion om riksdagens ofördröjligen avslutning, på det att ytterligare beslut till landets ofärd måtte förhindras. Man riskerade annars, yttrade han, att även den besuttna allmogen drevs att utflytta ur riket.

Även Pehr Sahlström stämplade brännvinsbesluten som övergrepp. Bondeståndet hade enligt hans mening

gjort de eftergifter, som rimligen kunnat avkrävas det, men de andra stånden hade icke mottagit den utsträckta handen. Bondeståndet kunde med lugn överlämna sitt handlingssätt till framtidens och den upplysta opinionens dom. Men Pehr Sahlström ansåg dock ingalunda det svenska jordbruket förlorat med småpannorna. Nu gällde det att söka vinna avsättning för jordbrukets alster på världsmarknaden. Därför borde järnvägar byggas — mot hamnarna i väster, där den bästa kontakten kunde knytas med våra vanors avnämare och våra naturliga vänner och bundsförvanter. Sahlström föreslog brännvinsmedlens användande till järnvägsbyggen. Underlättande kommunikationer skulle befria jordbrukarna från nödtvånget att lägga sina produkter i brännvinspannorna.

Samma tankegång låg bakom den energiska frihandelspolitik, som i bondeståndet företräddes av Pehr Sahlström och Nils Larsson i Tullus. Frihandelsidéernas genombrott sågs av Petter Jönsson i Träslända och hans konservativa meningsfränder som ett nytt slag mot det utplundrade jordbruket. För Pehr Sahlström var samma företeelse ett tecken på det svenska näringslivets expansion mot världsmarknaden. Den som inte ville köpa fick heller inte sälja, varför de höga tullarna försvårade avsättningen av jordbrukets produkter. Därtill kom den sociala synpunkten, de fattiga klassernas rätt att inte få sina livsförnödenheter fördyrade genom tullagstiftningen. Den rätte folkrepresentanten borde inte ensidigt försvara den egna samhällsklassens intressen.

De fördömande orden om nejsägaranda och klass-egoism var således långt ifrån tillämpliga på den fraktion inom bondeståndet, för vilken Pehr Sahlström och Nils Larsson i Tullus var representativa.

I detta sammanhang bör måhända ännu en fråga framkastas: umgicks inte de hedervärda ledamöterna själva med brännvinet på ett sätt, som måste inge tvivel om deras uppriktiga nykterhetsintresse? Memoarlitteraturen överflödar ju av notiser ungefär i stil med följande hos greve Hans Wachtmeister: "För några dagar sedan hade bönderna ett förmiddagsplenum, vid vilket de alla voro dödfulla, förde ett fruktansvärt oväsen och överhopade varandra med okvädingsord". Även ur ståndets protokoll kan ett och annat uttalande hämtas av till synes komprometterande innebörd. Ingen mindre än den framstående liberalen Fredrik von Zweigbergk har offentligen sjungit brännvinets lov: "Brännvinet är ofta ett kraftfullt medel att undanrödja sjukdomar, ännu oftare att förekomma dem eller fördriva dem i sin början. Det är ej födande i någon hög grad; men om det ej är föda, så ersätter det i betydlig mån bristen därpå. Det stärker magen för att kunna smälta en usel och mager föda. Låt mig tillägga, att det är en medicin för själen, ehuru genier, upprymda av champagne, klarä och portvin, vilja förlöjliga detta påstående."

Tyvärre blev medicinen alltför stark för von Zweigbergk, som en tid därefter på grund av nedsatt hälsa måste dra sig tillbaka från lagstiftarkallet och ta sin tillflykt till en mindre ansträngande postmästarsyssla.

Man vakte sig emellertid för att av dylika citat dra alltför vittgående slutsatser. Adelsmän som referenter i bondeståndet är sällan sanningsvittnen. Och väl bör den bland bonderiksdagsmännen gängse synen på brännvinet såsom en för allmogen lämplig "förfriskningsdryck emot ett svårt väder och under strängt arbete" — för att nu också citera Nils Månsson i Skumarps — förekomma oss främmande och felaktig, men den behöver icke alldeles nödvändigt ha stått tillsammans med ett omätligt drickande eller ett lasteligt leverne.

Pehr Sahlström har i sina anteckningar med okonstlad uppriktighet erkänt, att han vid ett tillfälle låtit traktera sig till övermått — det var på borgerskapets fest i samband med Oscar I:s kröning. Eljest var han i hela sin färd nykter. De blev också allt flera, som i likhet med honom vinnlade sig om ett nyktert och vårdat uppträdande. Utom det lilla fåtalet läsare, vilka av religiösa skäl närmast var absolutister, fanns det inom ståndet också sådana, som av rent världslig omsorg om hållning och skick ansåg sig böra helt avstå från den förrädiska brännvinsdrycken. Den konservativa tullivraren Peter Claesson från Älvsborgs län var en av dem, talmannen Nils Persson i Ringstorp en annan. Då Nils Persson 1850 utnämndes till talman efter Hans Jansson, sattes A.J.Zetterberg, "som är en lustig broder och kan dricka tappert", vid hans sida som vice talman för att uppväga talmannens bristande färdigheter i dryckjom. Men även Zetterberg kom senare på bättre tankar och var de sista decennierna av sitt liv nykterist.

Som ordningsman på bondeståndets klubb hade Pehr Sahlström goda tillfällen att studera sina ståndsbröders dryckesvanor. Det är märkligt, att denne stränge granskare av ståndsbrödernas moraliska brister inte har några klandrande ord om deras umgänge med spriten. "Sätt och ton hos samlingen röjde alltid känsla för sällskapslivets fordringar", säger han. Flinkt och fridsamt drog man sin spader vid spelborden, där man även kunde få se Strindlund — talman sedan 1853 — med ett toddyglas framför sig. Aldrig senare än klocka nio gick var och en hem till sitt.

Samuel Ödman, en av bondeståndets akademiskt bildade ledamöter vid de sista ståndsriksdagarna, ger ett liknande intyg. Bönderna var ingalunda några drickare, och de gav inte lasterna rum varken i det enskilda eller det offentliga livet.

ur Bonderiksdagsmän i frihetskamp
av Sven Swensson, utg. 1946

I fädrens spår

Jag sitter ibland under mitt arbete med släktforskningen och funderar på hur livet gestaltade sig för mina förfäder och andra samtida norrbottningar.

När man ser hur de flyttade sig, när man läser husförhörslängder kan man dra vissa slutsatser och få fram - i alla fall fragment om deras levnad.

Låt mig få berätta:

Fram till min morfarsfar ägde den delen av min släkt, hemmanet Sunderbyn nr 25. Min morfarsmor var en mycket vacker kvinna, det vittnade min mor om som minns henne från sin barndom, långt glänsande svart hår. Men ett år efter min morfars födelse hände något. Vad, vet ingen nu.

Den 22 juni 1850 sålde han den gamla släktgården, satte hustru och son i båten och rodde upp till Bodträskfors där han i kyrkboken står inskriven från den 27 juni. Det tog tid att få båt, hustru, son och bohag förbi Boden- och Hedensforsarna. I Bodträskfors bodde de till 1861 då hans två bröder anlände. Man lämnade hustrur och barn och gick genom vildmarken upp till nuvarande Pieski. Där köpte man hemmanet Kainauri nr 1 av en lappgumma som i folkmun kallades "slingrimåora" för att hon alltid hade sjalar lindade runt huvudet.

Hela den byn har min morfarsfar och hans bröder – och efterkommande byggt. Nu är det mesta sommarbostäder men deras gediget byggda hus står kvar.

När min farfarsfarfar blev frikallad som indelt soldat röjde han mark och byggde ett hus i Kvarnån, vilket står kvar ännu som sommarhus. Hans son, min farfarsfar, vandrade vidare mot Kåbdalis och byggde ett torp på en plats som kallas Hatten. Namnet kommer av det kulliga berg som liknar en hatt. Där födde han upp sin familj. Husen utgör ännu bostad för en familj.

Min farfar hittade sin hustru en mil västerut på en plats som kallas Tallberg där min farmorsfar odlat upp ett nybygge, och där min far föddes. Tyvärr är hela byn öde. Det enda som minner om att människor bott där, är det lärkträd som farfar planterade och som nu är 15 meter högt.

Min farmorsfarfarfar var den som först bosatte sig i byn Klusån år 1773. På den tiden fick den som bosatte sig här 10 års skattefrihet samt all den mark man kunde gå runt på en dag. De blev ett hemman 1 km brett från Lule älv till Bodträskån 6 km in i landet. Men tyvärr såldes hemmanet två generationer senare och man flyttade till ovan nämnda Tallberg. Troligen på grund av jakt och fiske. Vad jag förstår så är alla byggnader borta. Kvar finns bara en husgrund i slutningen mot älven. Tänk vilket enormt arbete dessa människor utförde. Det gäller inte bara min släkt utan

alla andra norr-bottningar som brutit mark här uppe. Min morfar talade om att endast en gång per år kunde man besöka affären i Harads, då tog man häst och släde (eller vagn) och körde från Pieski tur och retur till Harads. Det är annat än att gå på Domus eller ICA och handla när mjölken är slut.

Tyvärr är det så att mycket av det arbete som våra förfäder lagt ned håller på att försvinna i och med att byarna blir öde.

Tänk med vördnad på dem som gått före oss.

Knut Isaksson

RÖNNBÄRSVIN

Ett urgammalt medel mot reumatisk värk.

Rönnbären plockas fullt mogna, helst frostbitna. Till 2 kg bär tages 200 g strösocker och 125 g russin, blandas och krossas. 1 lit vatten tillsättes.

Får nu stå under omröring då och då 24 tim varefter saften urkramas och fylls på glasflaskor ända upp till kanten, får icke korkas genast, ty under jäsningen uppstår mögel, vilket bör få bort-rinna av sig själv.

Då satsen sjunker tillsättes litet vatten, så att möglet kan flyta bort.

När inga blåsor uppstiga från botten är vinet färdigt. Man kan då tillsätta något sprit, för att hindra ny jäsning.

Tappas på buteljer och korkas. Kan sedan förvaras hur länge som helst.

I Norrland använder man denna gamla huskur - även nötboskap och hästar få ett glas varje morgon!!

Man kan soltorka bären för att ha tillgång på dessa för ny vinberedning.

Receptet insänt av Bengt Bergman

Rapport från Borlänge

För oss, Eila och Björn, fanns det i stort sett bara ett alternativ att ta sig till Borlänge, och det var med egen bil. Resan gick bra, trots den stekheta värmen i bilen. Vi var framme kl 19.00 vid hotellet.

Ordförandekonferensen

Fredag den 23/8 kl 10.00 - 17.00 hölls konferensen i lokalen Stora Björn på hotell Galaxen. Närvarande var 65 ordföranderepresentanter. De viktigaste ämnena var: RÖTTER, CD-1970, ARKION, sekretessen, "Ge namn åt de döda" samt paneldebatt om offentligt/privat i arkivverksamheten. Håkan Skogsjö gick igenom Rötters uppläggning, samt angav en vision om "Rötters väg i framtiden". Han vill att det skall vara ett gemensamt projekt för hela släktforskarrörelsen, som ytterst syftar till att kunna lämna över betydligt mer av vår samlade kunskap till kommande generationer.

CD-1970: Carl Szabad redovisade tillvägagångssättet vid framtagning av CD-skivan med Sveriges befolkning 1970. Skivan är beställd och beräknas komma till föreningen vid månadsskiftet oktober/ november.

ARKION: Folkräkningen 1890 är nu helt klar och finns ute på nätet. Inloggningen för ett år kostar 1'200:- För oss som är medlemmar i förening/förbund kommer årsabonnemang att vara ca halva priset.

Sekretess: Per Clementzon gick igenom den svenska sekretesslagstiftningen och lagar kopplade till denna. Riksarkivets bestämmelser finns som PDF-fil på Internet.

"Ge namn åt de döda": Belöningen till de föreningar som ställer upp, och excerperar de dödas namn, får 50 öre per post. Föreningarna får inga pengar, utan ett tillgodohavande på det material som förbundet har till försäljning. Slutdatum för detta projekt är 1 mars 2003. Efter detta kommer version 3 av "Dödskivan" ut Jag tror inte att tiden håller, men det är målet! Detta projekt bör vara kittet som ännu mera håller samman den organiserade släktforskarrörelsen i Sverige.

Paneldebatten: Deltagare i panelen var Riksarkivarie Erik Norberg, Genline Peter Wallenskog, ARKION Tommy Dahlberg samt Sveriges Släktforskarförbund Ted Rosvall. Debatterna förtydligade revirgränserna, men gav litet för framtiden.

Riksstämman

Kvällen före ville MGF "Sundsvall" att vi, Norrlandsföreningar, skulle samlas en stund för att gå igenom stadgarna före stämman. Så skedde! Till en början hade vi många frågetecken om dessa, men efterhand som vi betade av paragrafpunkterna uppnådde vi samsyn. Dock kvarstod några punkter, vi blev överens om att vi inte var överens om dessa. Sundsvall skulle driva dessa på stämman och om de inte fick gehör, fortsätta med att påverka förbundsstyrelsen.

Vid stämmouppropet av ombud var 127 av 196 möjliga närvarande, för 132 föreningar. Denna riksstämman måste räknas som historisk, så till vida att hela släktforskarverige fått möjligheten att under lång tid påverka de framtida stadgarnas utformning, som skulle beslutas denna dag.

Förbundets års- och ekonomiska redovisning godkändes. GF "Stockholm" ville i debatt förkasta stadgarna i nuvarande utformning. Sundsvall debatterade några §-punkter. Ted Rosvall redovisade några redaktionella korrigeringar som måste göras, om stadgarna antogs. Stadgarna antogs med övertygande majoritet och diciplinerad stämman. De tre motionerna antogs enligt förbundsstyrelsens förslag. Ted Rosvall omvaldes till förbundsordförande. Fem ledamöter valdes för en tid av 2 år. Valberedningens förslag var omval av Sam Blix Oskarshamn och nyval av Per Frödholm Asarum, Barbro Stålheim Nyköping, Kent Lundvall Uddevalla och Björn Fredriksson Boden. Det blev onödig debatt samt votering när ytterligare namn föreslogs för sittande stämman. Beslutet blev enligt valberedningens förslag. Redovisning av röstresultatet krävdes och de föreslagna fick mellan 119 -123 röster av 127 möjliga.

Borlänge med Galaxen och Stora Björn som stämmodag var utmärkta när det gällde bekvämlighet, hörbarhet och klimat. Vädret var strålande och Borlänge skall ha heder och tack för välordnade stämmodagar.

Cirkelledarkonferensen

Det var ca 50 personer som deltog i cirkelledarkonferensen. Per Clementzon gjorde reklam för sin nya bok "Släktforskning vidare Steg för Steg". Han redovisade hur boken är upplagd och att den beräknas komma ut juni/juli år 2003. Därmed har vi ett läromedel att bedriva studiecirkel i fördjupad släktforskning.

Ted Rosvall föredrog utredningen "Kvalitet i släktforskning" och han meddelade att förbundet skall

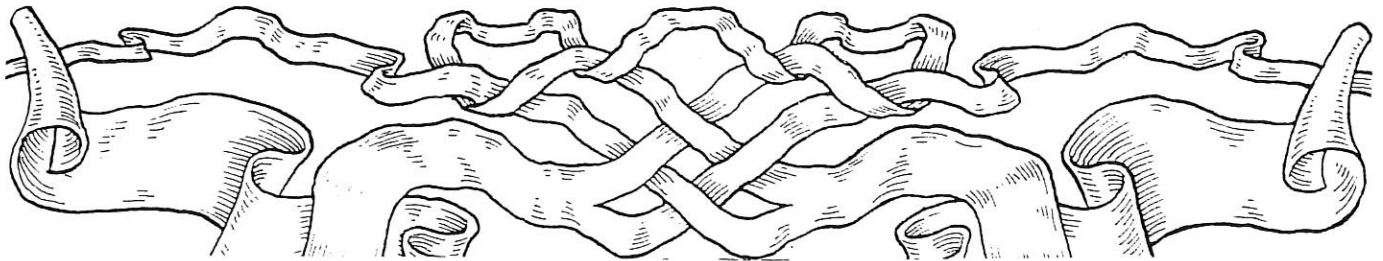
ta fram en populärutgåva för distribution ut i landet. Kvalitet i släktforskning kommer vi i föreningen att få anledning att återkomma till, inte minst när Clementzons bok kommer ut.

Björn deltog i:

Ordförandekonferensen
Riksstämman
Cirkelledarkonferensen

Eila deltog i:

Ordförandekonferensen på förmiddan
Redaktörskonferensen
Cirkelledarkonferensen
Riksstämman

Fallet med de två Catharinorna

Arendt Johansson var gift med två kvinnor med samma namn och samma patronymikon. De hette båda Catharina Olofsdotter. Åtminstone mig vållade detta ganska mycket huvudbry.

Det här har jag kommit fram till (orterna i Lule lfs (BD) när inget annat angivits):

Arendt Johansson f ~1756 kom från Degervattnet i Råne fs, enligt vigselboken i Lule lfs 1788 6/2, när han gifte sig med pigan Catharina Olofsdotter från Lappträsket. När deras första barn, sonen Johannes, föddes 1789 2/10 var de bosatta i Måttsund (nr 16). Där finns notering om (den första) Catharinans död. Hon dog i barnsäng 1791 14/10 när dottern Brita Caisa föddes i Lappträsk(?).

Anders Nilsson f 1737 26/2 i Harads var dräng från Harads när han 1768 7/4 gifte sig med bonddottern Catharina Olofsdotter från Bredåker. I familjen föddes åtta barn 1770 – 1787. Anders dog av slag 52 år gammal 1788 31/5.

Änklingen Arendt från Lappträsk och änkan Catharina från Bredåker gifte om sig 1793 20/2. I vigselboken står det visserligen att det var nybyggaren Arendt Nilsson men jag har kommit fram till att prästen blandat ihop patronymikon.

1808 24/11 dog bonden Arendt Johansson från Bredåker av gikt 52 år gammal och 1810 6/3 dog hans änka Catharina Olofsdotter av rosigikt 64 år gammal, även hon i Bredåker.

De inblandade var således **Anders Nilsson** 1737 (Nils Ersson/Anna Andersdotter) – 1788, född i Harads, död i Bredåker; **Arendt Johansson** ~1756 – 1808 ev född i Degervattnet, Råne fs, död i Bredåker; **Catharina Olofsdotter** ~1759 (Olof Pärsson/Brita Jacobsdotter) ev född i Lappträsk, död i Lappträsk (Måttsund ?); **Catharina Olofsdotter** 1747 (Olof Mattsson/Dårdi Henrikdotter) – 1810, född o död i Bredåker.

Har någon annan kommit till annan slutsats om de här familjekonstellationerna?

Barnen var Barbru 1770, Anna 1772, Nicolaus (Nils) 1775, Catharina 1776, Maria 1779, Olof 1781, Christina 1783, Margreta 1787 Andersdotter/-son och ovannämnda Johannes och Brita Caisa Arendtsson/-dotter. Anna Andersdotter fick oä son Nils Petter 1798 och gifte sig 1801 med Jöns Hansson (Bäckström) från Ljuså. Olof dog spä, Catharina dog vid 25 års ålder, ogift. Barbru gifte sig med Hans Persson. Vad som hände med de andra barnen har jag inte forskat i.

Ewa Sandberg

<p>Petter Hjalmar Engman f.1876-05-14 Sörbyn 4, Råne fs (BD)</p> <p>d.1933-11-21 Sörbyn 4, Råne fs (BD)</p> <p>Bonde</p> <p>g.1902-06-26</p>	<p>Johan Erik Engman f.1843-11-30 Sörbyn 2, Råne fs (BD)</p> <p>d.1928-10-27 Sörbyn 4, Råne fs (BD)</p> <p>Bonde</p> <p>g.1872-03-12</p>	<p>okänd</p> <p>f.</p> <p>d.</p> <p>g.</p> <p>Kajsa Stina Jönsdotter Bäckström f.1802-03-07 Ljuså, Lule fs (BD), d.1886-06-11 Sörbyn 2, Råne fs (BD),</p>	<p>Jöns Håson Bäckström f.1780-05-30 Ljuså, Lule fs (BD), d.1844-12-07 Sörbyn 2, Råne fs (BD), Bonde</p> <p>g.1801-11-23</p> <p>Anna Andersdotter f.1772-02-12 Bredåker, Lule fs (BD), d.1853-04-19 Sörbyn 2, Råne fs (BD),</p>	<p>Hans P-son Bäckström f.1731-05-15 Degersel, Råne fs(BD), g.1764-06-24</p> <p>Carin Mårtensdotter f.1742-03-25 Prästholm, Råne fs (BD),</p> <p>Anders Nilsson f.1737-02-26 Haralds 2, Lule fs (BD), g.1768-04-07</p> <p>Catharina Olofsdr f.1747-03-27 Bredåker, Lule fs (BD),</p>
<p>Johan Gunnar Engman f.1904-02-29 Sörbyn 4, Råne fs (BD)</p> <p>d.1974-04-25 Sörbyn 4, Råne fs (BD)</p> <p>Bonde, Timmerkusk</p>	<p>Brita Maglena Nilsdotter f.1849-09-08 Sörbyn 4, Råne fs (BD)</p> <p>d.1904-04-03 Sörbyn 4, Råne fs (BD)</p>	<p>Nils Petter Åkerström f.1786-09-19 Sörbyn 4, Råne fs (BD), d.1849-06-05 Sörbyn 4, Råne fs (BD), Bonde</p> <p>g.1845-10-19</p> <p>Maja Greta Nordström f.1817-09-15 Degersel 5, Råne fs(BD), d.1896-02-11 Sörbyn 4, Råne fs (BD),</p>	<p>Anders N-son Åkerström f.1786-09-19 Sörbyn 4, Råne fs (BD), d.1832-03-17 Sörbyn 4, Råne fs (BD), Bonde</p> <p>g.1820-04-23</p> <p>Brita Greta Hansdtr f.1790-12-02 Svartbyn 6, Lule fs (BD), d.1843-04-06 Sörbyn 4, Råne fs (BD),</p> <p>Christopher Nordström f.1780-09-27 Fredrikafors, Råne fs (B d.1851-05-05 Degersel 5, Råne fs(BD), Bysmed</p> <p>g.1806-04-13</p> <p>Maglena Andersdtr Lundström f.1782-10-09 Rånbyn, Råne fs (BD), d.1841-11-24 Degersel 5, Råne fs(BD),</p>	<p>Nils Christoffersson f.1757-12-01 Niemisel, Råne fs (BD), g.1784-02-08</p> <p>Maria Larsdotter f.1765-01-01 Sörbyn 4, Råne fs (BD),</p> <p>Hans Jonasson f.1755-08-18 Ängesbyn 6, Lule fs (BD), g.1789-04-14</p> <p>Maria Olsdotter f.1764-08-31 Svartbyn 6, Lule fs (BD),</p> <p>Eric Nilsson Bläckt f.1732-01-24 Niemisel, Råne fs (BD), g.1764-03-18</p> <p>Lisbetha J-dtr Korp f.1739-03-06 Jämtön, Råne fs (BD),</p> <p>Anders J-son Lundström f.1737-01-27 Rånbyn, Råne fs (BD), g.1770-03-15</p> <p>Magdalena Halsius f.1746-04-13 Lule stad (BD),</p>
<p>Erika Paulina Vikman f.1880-06-17 Sörbyn 1, Råne fs (BD)</p> <p>d.1953-06-14 Sörbyn 4, Råne fs (BD)</p> <p>g.1902-06-26</p>	<p>okänd</p> <p>f.</p> <p>d.</p> <p>g.</p> <p>Kajsa Lovisa Vikman f.1859-09-30 Jämtön, Råne fs (BD)</p> <p>d.1882-09-07 Sörbyn 1, Råne fs (BD)</p>	<p>Kristoffer Vikman f.1818-07-06 Flokadal, Råne fs (BD), d.1899-06-16 Sörbyn 1, Råne fs (BD), Bonde, skräddare</p> <p>g.1844-07-07</p> <p>Maja Lena Larsdotter f.1819-10-27 Ängestråsk, Råne fs (BD), d.1877-01-16 Sörbyn 1, Råne fs (BD),</p>	<p>Daniel Johansson f.1774-08-17 Degersel, Råne fs(BD), d.1830-04-02 Flokdal, Råne fs (BD), Bonde</p> <p>g.1799-12-16</p> <p>Elisabeth Johansdtr f.1777-12-14 Degersel, Råne fs(BD), d.1868-10-30 Flokdal, Råne fs (BD),</p> <p>Lars Larsson f.1791-07-25 Ängestråsk, Råne fs (BD) d.1872-09-08 Långmyråsen, Nederlule Landbonde</p> <p>g.1814-12-04</p> <p>Caisa Larsdotter f.1782-10-14 Årbyn, Råne fs (BD), d.1841-02-04 Ängestråsk 1, Råne fs (B</p>	<p>Johan Eriksson Hwit f.1740-01-13 Degersel, Råne fs(BD), g.1764-01-16</p> <p>Cherstin Pehrsdotter f.1737-07-02 Degersel, Råne fs(BD),</p> <p>Johan Johansson f.1746-06-23 Degersel, Råne fs(BD), g.1774-01-31</p> <p>Anna Pehrsdotter f.1749-09-16 Degersel, Råne fs(BD),</p> <p>Lars Eriksson f.1748-11-20 Svartbyn, Överkalix (BD), g.1791-02-27</p> <p>Sophia Carlsdotter f.1757-07-08 Heden, Överkalix (BD),</p> <p>Lars Larsson Björn f.1739-01-03 Högsön, Råne fs (BD), g.1764-02-02</p> <p>Sophia Olofsdotter f.1742-08-24 Rånbyn, Råne fs (BD),</p>

Hur är det att släktforska?

Att släktforska? Jaha, så du tänker börja med det då alltså. Jamen, välkommen in i gänget! Det kommer att bli trevligt! Och du...du kommer att få en jättestor bekantskapskrets därför att släktforskare är både trevliga och vänligt sinnade och har dessutom lärt sig en massa trevliga uttryckssätt som numera ingen skolungdom i detta land känner till om det inte börjar på A. Ja, som i OK alltså! Man känner igen dom på att nosen vibrerar som på en gammal spårhund. En riktig släktforskare kan känna igen lukten på ett gammalt 1700-talshus på flera kilometers avstånd och dom uttrycker sig på ett sofistikerat sätt om ett dylikt hus. Dom säger inte "vilken skitskön låda", nej dom talar om atmosfär och historia.

Fördelen med att släktforska är att man får en ganska klar uppfattning om hur gammal man kommer att bli.....för att bli färdig så att säga. Cirka 150 - 160 år bör räcka en bit, men då är man också för länge sedan *totalt färdig!* Årligt talat vore det bäst om man lade in det på skolschemat redan i första klass. Ja, naturligtvis med en introduktionskurs i förskolan. Då kunde man ju exempelvis fråga Mamma om var man var född (om hon kommer ihåg det). Pappa gör det inte. Han var på älgjakt!

Jamen. Nu vill jag sätta igång! OK. Du har väl bil? Jag vill inte vara oförskämd, men har du körkort också? Då är det grönt. Då kan du åka och skaffa en husvagn. Ja, det blir mycket resa i det här jobbet. Du får räkna med att ligga ute och forska hela somrarna, så det blir mycket kуска efter vägarna. Dina förfäder hade ingen bil, men dom var tusan så duktiga på att vandra omkring, och att följa deras irrfärder kommer att föra dig till mest avlägsna trakter. Inte bara det. Du skall besöka alla hembygds-, kyrko- och andra gårdar och du kan vara säker på att det är gott om dom. För att inte tala om alla hembygdsspel. Sommartid är det såna i varenda buske. Det duger inte att du möter andra "genealogiska kolleger" och inte har sett "Kohlar-Jonte och trolltrumman".

För att återgå till husvagnen. Det är inte för att ligga i den som du skall ha den. Där finns det ju tält! Nej, du måste ha den för utrustningen. Ja, du kan väl inte tro att man kan släktforska utan en vettig utrustning. Vi ger dig förslag på själva grundutrustningen, så kan du komplettera själv efteråt.

Du behöver en videokamera av hög teknisk kvalitet och komplettera gärna den med en redigeringsenhet. En mikrofilmläsare är förstås ett måste och det är bra om du kan ha den i husvagnen. Tillsammans med datorn då. Ja, en dator behöver du. Helst med en 5-6 gigabytes minne. Till den behöver du förstås en skrivare (ta två för säkerhets skull!). Ja, naturligtvis

färgskrivare. Och en Scanner får du inte glömma. Skaffa dig också alla tillgängliga släktforskningsprogram som finns på marknaden så att du kan föra ett vettigt samtal med alla andra datorfreaks du träffar på. En stillbildskamera behöver du också plus en kikare och en kompass. 2 500 kollegieblock, pennor. Ja, radergummin är också bra att ha. Ja, du var kanske inte släkt med von Döbeln som du trodde. Sist, men inte minst. Ta ett lån på sådär en 40 000:- för att köpa ämneslitteratur.

Du kommer att skriva många "kom-ihåg-lappar". Efter ett tag är det nära att du drunknar i dom. Ett litet tips: Kalla dom för "Arbetsblad", så verkar det mer vetenskapligt. Dålig handstil!? Tag det lugnt! Det har funnits tusentals präster som varit experter på att skriva ..... totalt oläsligt. En del har inte själva kunnat läsa vad dom har skrivit och med det tempo du snart kommer upp i kommer du att skriva lika oläsligt. Så det är fullständigt naturligt och det är då datorn kommer in.

Du kommer att lära dig en hel del dialekter med tiden. Att förstå dom när dom talas är inte något större problem. Men, att fatta vad det rör sig om när någon gjort en s.k. vetenskaplig avhandling om en dialekt ..... ja hä kan en int fatta förm i möra göse! Och tänk vad beläst du blir. Har du en Ragnar i slakten så kommer du att plöja igenom allt som finns i litteraturen från Ragnar Lodbrok över Ragnarök till Ragnar Carlsson i Brythyttan. Det är allmänbildande.

Från det ena till det andra. Bli inte besviken om du inte är släkt med Baron och Friherre Carl von Skjutenpluttenplatz och hans hustru, framlidne Fru Sabena Rothenborst. Deras historia är redan skriven. Du kommer snart att se hur dom breder ut sig i kyrkoböckerna. Nej, var glad att dina förfäder tillhörde den del av befolkningen som svalt, arbetade och älskade 168 timmar i veckan året runt. Ja, kanske inte veckan före Julafton förstås. Då tvättade man sig! Trots att dom var mindervärdiga medborgare och stundom betecknades som vansinniga, så är det dom som är historia. En historia som aldrig har blivit skriven förut. Det skall du göra. Lycka till!

Professor Genealogicus Igor Linkowesi

Hittat hos SVAR i Ramsele

Avskrift: Eila Fredriksson

Beredskapshälsning

Pensionerade major Gunnar Björkmans brev hem till sin maka i Askersund när han blev inkallad till Boden i samband med andra världskrigets utbrott.
Avskrivet av dottern Ulla Sellin

Boden den 1 oktober 1939

Min älskade hustru!

I dag är söndag. Jag har dels arbetat på expedition och dels varit ute och gått. Det kom snö fredag afton och den ligger delvis kvar ännu, men om dagarna skinner solen, så snön ligger nog ej på länge ännu. Jag kom från Kiruna onsdag kväll. Jag såg där fullt med lappar i sina granna dräkter.

I dag gick gick jag från Boden över Bodån till "Sanden" och förbi ingenjörs kåren till A8. Jag var nere vid officersbostäderna vid älven och tog reda på Pelles bostad, men fick upplysning av en kapten, att han igår reste till Stockholm för att börja på A.I.H.S.

Nu börjar tjänsten gå riktigt bra, det har lugnat på betydligt efter den första hetsen. Nu skall jag börja med det som jag hela tiden sökt få igång men ej kommit i tillfälle till: alla förut uppgjorda planer för den här organisationen.

I dag när jag var ute och gick, träffade jag konditor Pettersson och vi pratade en stund. Sedan vid kyrkogården träffade jag kyrkoherde von Ahn, som förut var gift med en Frykholm från Lycksele. Vi är släkt med slakten, hans 1:a fru var kusin med Westman, som Gävleflickorna tala om och deras mor var syster till Gösta Björkman. Jag är således syssling till barnen Westman, som är kusiner till Frykholms (prosten Frykholms barn), — — — Jag såg i Lycksele den minnessten över Duva, som jag sände dig en vy över. På stenen är följande inskription: Soldaten vid Mustazaari komp., Z.Bång, förebilden till Runebergs Sven Duva, levde i denna bygd efter krigets slut" och nedanför "Virta bro 18 4/10 08". Nära stenen ligger gården, där Sven Duva bodde. Hans gravsten utan inskription, såg jag på kyrkogården.

Den här gången får du fältpost, som går avgiftsfritt. Du skall öppna brevet försiktigt. Innanför fliken sitter ett frimärke med perforerad kant, så det går att skilja ifrån och sätta på annat kuvert. Jag har två brevkort också med fältpost i stämpeln. De har delats ut gratis.

Jag glömde lägga ned i förra brevet räkningen på Köpenhamnsresan. Pengarna får du sätta in på checkräkningen på Skand. Kredit A.B.

Jag köpte i Kiruna i lappstil var sin brosch åt barnen, en skida av ben med kulört tofs; åt dig köpte jag en hylsa av ben att dra igenom halsdukssnibbarna med. — — — Jag hoppas du och barnen må riktigt bra och att ni ännu ha soligt och varmt. Pärönen voro nu i veckan riktigt goda och saftiga, jag bjöd min värdinna på

några.

I fredags var jag på förrättning i Hedens by tills. med några offic. och underoff. samt länsman och fjärdingsman. Sedan var vi bjudna på kaffe hos barnmorskan som hyrt ut ett missionshus till förläggning för ett komp. Det var det som värderades. Det var folk som det ej gick att komma överens med och därför var det en hyresnämnd, vari länsman och tj.man ingick. Barnmorskan var nöjd. Vi skämtade och sa, att om vi vetat att vi skulle få kaffe, så hade hon fått ännu mera betalt för missionshuset.

I fredags morse gick en hel skvadron ryttare förbi min expedition. Det var trevligt att se med hästarna fältutrustade och folket i hjälmar.

Blir det krig på allvar, kommer all min lön att automatiskt utbetalas till dig genom postverket; själv får jag då mat, husrum, kläder med underställ och tvätt samt omkr. 100:- till övriga utgifter. — — — Det behövs minsann att jag är här och förtjänar extra, då allt blir så dyrt. Min pension är på 560:- per månad och av den skall utgå 350.- så ved, lyse, tvätt, kläder, telefon, barnens skolgång mm av resterande 200:-. Av min räntekomst omkr. 2000:- går mer än hälften åt till skatter. Så behövs det till underhåll av gård och inventarier mm, mm. När jag reste hemifrån fick jag lov låna 500:- på banken för att komma i takt med utgifterna och 500:- var jag skyldig förut för att få huset i ordning. Nu har jag extra omkr. 300:- och därtill fri mat och logi. Jag betalar av på skulderna så mycket jag kan kvartalsvis för att de så småningom skola försvinna. Snart kommer skatten i november. — Det är allt skönt att ha eget hus och slippa hyran. Det vore en stor avbränning på inkomsterna. — — — Om du nu lagrar av det ena eller det andra, så kommer det väl tror jag, detta dig till godo så småningom genom mindre inköp och därigenom minskade utgifter, eller hur? — Ullas skolgång kanske kostar mest i år, då hon behöver en hel del nytt, sedan blir det väl mindre, då hon kommit igång. Terminsavgifterna äro dock desamma.

Av brandutrustningen behövs kanske en pikyxa, men jag tror nog att handyxan duger, huvudsaken det är någon. Pikyxa används huvudsakligen för att hugga hål på plåttak, men det ha vi ej. Sandlåda kan vara en mindre låda t.ex. socker eller margarinlåda med sand för att kväva elden. Skyffel för att kasta på sand med ha vi. Nog bra med en slangledning från barnkammaren till vinden, men det blir en lång slang. Den måste kunna tappas på kran till tvättställ. Fråga i järnhandeln priset på slang + munstycke + kopplingsanordning. Slangens längd så lång att den räcker uppför trappan

och därifrån måste strålen nå till bortersta gaveln. Blir nog en slanglängd på tolv meter. Annars går det vid luftskyddstillstånd med två hinkar fyllda med vatten i badrummet. Yxan, sandlådan med skyffel på vinden invid trappan. Vid hinkarna två svabbar (vanliga borstar med långa skaft och borstarna omlindade med skurtrasor) för att doppas i vattnet, som sedan trycks mot eldhärden (avkylning och kvävning). — — — — — Vi kunna ej ordna med luftskydd ensamt för vår fastighet, utan måste det ordnas gemensamt för flera (vi, fröken Alvarsson, Tybecks och C.P.Carlssons), ty fröken Alvarsson är ensam, du är ensam osv. Flera villor måste slås ihop och invånarna i dessa bilda ett gemensamt hemskydd för att gripa in där så behövs. Brandmaterielen måste i så fall för var fastighet finnas tillgänglig i nedersta våningen (tamburen eller i källaren) för att hemskyddet hastigt skall kunna disponeras på ort och ställe. Sålunda hos oss, utom sandlådan, som bör vara på vinden, i källarvåningen (garaget), som sålunda bör kunna låsas upp utifrån, (nyckeln hängande på krok utanför), innanför dörren brandmaterielen (hinkar, svabbar, yxa). I köket ha vi en spruta, men den är ej alltid till hands på grund av sin plats och svår få uppför vindstrappan, men bör ju kunna användas på nedre våningen. — — — — — Från brunnen vet jag ej hur vi skall kunna få något vatten än genom att hinka upp eller genom pump. Något tryck kan ej fås annat än genom en sug- och tryckpump och då ha vi samma

inrättning som i Vad. — Hela denna inrättning måste finnas i källaren för att ej frysa. — — — — — Ha vi en del attiraljer i källaren så finns där erforderliga verktyg. Huvudsaken i anskaffning av brandattiraljer är nog slangledning från tvättställ eller badkar. Den bör, då den ej användes, hänga i närheten och hastigt kunna kopplas på, varefter den ledes dit den behövs. — — — — — — — En pyttsspruta skulle ju kunna göra samma tjänst, men den går ej att vare sig med en eller två personers hjälp få uppför vindstrappan och sålunda inskränkt till nedre delarna av huset.

Då jag var hos överste Bratt talade jag med general Högberg och omtalade att du var från Wäxiö samt att jag visste han bott Kronobergsgatan 9. Han var mycket vänlig. Fru H. har nog sett bra ut men verkade rätt så gammal och mycket grå. Jag är äldst var jag är, men också yngst, när det gäller. Går alltid i täten in i matsalen på mässen och först från bordet när vi slutat. — —

Träffar om dagarna en reservlöjtnant Sjöstedt, skogsmänniska uppåt Torneå i civila livet. Han är från Finnerödja, där föräldrarna bo på en gård som heter Mobäcken.

Nu ska du hälsa barnen från mig och tacka för breven. Lillans kråkfötter voro lustiga. Hälsa också Sessan.

Din Gunnar

Varifrån var stockholmaren?

Som släktforskare kan man ju råka ut för att i anorna fastna på en notering "från Stockholm", "från Dalarna" eller från något annat område som innehåller många församlingar. Då kanske man tycker det är alltför besvärligt (och dyrt) att söka vidare. Innan man lägger spåret åt sidan (man ger nog inte riktigt upp) kanske man ska titta på vad noteringen står för. Det kanske inte betyder att vederbörande "är född i".

Ett fall av den här typen har jag träffat på i min hemby Prästhalm, Råne fs (BD). I den husförhörslängd som omfattar tiden 1838-1848 finns skraddaren Johan Nettelblad noterad som "från Stockholm 1839". Han bodde inhyses i byn.

Tillsammans med en annan familj, bondefamiljen Gustaf Norberg/Anna Kajsa Norberg, finns senare noteringen att förre bonden Johan Nettelblad flyttat till Nordamerika 1882 och att hans hustru vistas i grannbyn Årbyn. Tittar man på Norbergs familj under perioden 1827-1836 finner man att Jöns Olofsson Norbergs son Johannes far till Stockholm 1835.

Under de fyra åren i Stockholm hade Johannes

Norberg blivit Johan Nettelblad.

Om dagens folkbokföring såg ut som den vi tittar på i kyrkböckerna skulle det i Sävast församling där jag bor för mig stå "från Överluleå". Och det skulle vara sant fastän jag inte alls flyttat på mig — församlingen är nybildad. Gick man sen in i Överlule fs kyrkböcker skulle det stå "från Örnäset" vilket också vore rätt fastän jag inte är född där heller. Jag bodde där i fyra år. Efter ytterligare några steg skulle man komma tillbaka till Överluleå, på ett annat ställe än tidigare relaterat. Den notering som skulle stå där hänvisade till annan adress inom församlingen innan man slutligen kom till stället därnm det fanns en notering "från Råneå" vilket är min födelseförsamling. Med flyttlängder och församlingsnoteringar vore det lätt att söka mina olika bostadsorter men det behöver ju i den kedjan bara saknas en flyttlängd för att en framtida forskare ska "lägga spåret åt sidan" med en notering "från Örnäset".

Ewa Sandberg

Nya medlemmar

Vi hälsar följande nya medlemmar välkomna i föreningen

					medl.nr.
Lars-Olof Eriksson	Professorsslingan 10:037	104 05	Stockholm	08 - 715 18 22	546
Birgitta Andersson	Saringe Sofiero	747 93	Alunda	0174 - 12 048	547
Urban Kristoffersson	Lulevägen 20 F	961 33	Boden		548
Dagmar Lidström	Högsön 402	955 92	Råne	0924 - 32 004	549
Kerstin Cohen	Nybyggargatan 26	931 54	Skellefteå	0910 - 52 584	550
Yrsa Eddebo	Ripgatan 7	961 74	Boden	0921 - 64 274	551
Ann-Christin Karlsson	Antilopvägen 4	961 68	Torpgården	0921 - 18 927	552
Kerstin Andersson	Trollsländevägen 26	961 38	Torpgården	0921 - 53 389	553
Gunbritt Brunström	Vittjärsvägen 4	961 96	Vittjärv	0921 - 64 274	554

Adressändringar

Sune Persson	Viktoriagatan 4 D	961 36	Boden	0921 - 53 305	23
Valdemar Gustafsson	Kungsgatan 23 B 3 tr	961 61	Boden	0921 - 14 451	59
Gun Gustafsson	Kungsgatan 23 B 3 tr	961 61	Boden	0921 - 14 451	179
Kerstin Lidström	Stenviksgatan 216	975 98	Lule	0920 - 76 043	208
Sigrid Lundholm	Inigården Sören 71	950 40	Töre	070 - 335 89 64	466

Utbyte

I tidningshyllan i köket förvarar vi våra utbytestidningar. Det senaste exemplaret finns nere på "snedhyllorna" och äldre finns i pärmarna ovanför — numret på pärmen är samma som numret på hyllplatsen. Årgångarna fram t.o.m. 1996 finns på hyllan längst upp under taket. Där är utbytestidningarna placerade årsvis under fliknummer motsvarande ovanstående.

Vi byter tidningar med forskarföreningar från: Gällivare, Kiruna, Korpilombolo, Lule, Kalix, Pite, Skellefte, Lycksele, Robertsfors, Vilhelmina, Ume, Örnsköldsvik, Kramfors, Härnösand, Sundsvall, Östersund, Sandviken, Gävle, Leksand, Mora, Borlänge, Avesta, Uppsala, Björklinge, Torsby, Ed, Forshaga, Nässjö, Jönköping, Vedum, Kallinge, Alvesta, Anderstorp, Limhamn, Järna, Stockholm, Oslo, Helsingfors. Dessutom byter vi tidningar med DIS-föreningarna i Jönköping och Torslanda.

Ge Dig tid att läsa tidningar som berör Dina anors hemvist. Du kanske rent av kan komma i kontakt med släktingar på det viset. Tyvärr har vi inte plats för en läshörna med sköna sittplatser — man får nöja sig med en plats vid vårt köksbord.

Fel

Vi beklagar att Bengt Bergman fått fel telefonnummer i den medlemsförteckning som bifogades Boden-ANAN nr 2.

Rätt nummer ska vara 016 - 25 515

Julklappstips

T-shirt, röd med BÖFF:s logotyp	90:-
CD-skiva, födda Edefors 1890-1930 och Gunnarsbyn 1927-1930	100:-
Bildmapp (Bodenbilder från 1900-talet)	100:-
Ingenjörkåren i Boden	200:-
Kyrksamheten kring Råne älvdalar	120:-
Minnen från Valvträsk	120:-
Stråckdrag ur Livet	160:-
Jakter i Luledalens skogar	120:-
Finland i det svenska riket	50:-
Folkmusiken i Norrbotten	50:-
Latin för släktforskare	60:-
Långviks glasbruk	40:-
Bönder bryter bygd	40:-
Sockenkartverket del 1 och 2	150:-/st
"Sån 't var livet" i Bodens fästning ...	250:-
Ordspråk och talesätt på Överlulemlål	120:-
"Låt farfar vila i frid"	150:-
En underlig roman och andra berättelser	150:-
Boden i gamla vykort	175:-
Eyvind Johnsons släktutredning	100:-
Upplevelse av Norrbotten	175:-
Träskare - Byalif	70:-
Vittjärv, En by i förvandling	100:-
Post i norr	150:-
Boden, skidans gamla huvudstad ...	40:-
Bygd i nord	60:-
"Garnis"	75:-

Gör ett besök i Råbäcksgården, där hittar du fler julklappstips.

Tidningstryck

I förra numret av Boden-ANAN förekom otydligt tryck på en del högerspalter på högersidor. Vi beklagar detta men hoppas att texten ändå gick att läsa. Var det någon sida som var helt omöjlig att läsa? Hör i så fall av Dig till oss med besked om vilken sida det gällde så ordnar vi Dig en ny sida.

Jag söker rötter

Jöns Nilsson Bergdahl (f 1766-08-12) och hustrun Maria Nilsdotter (f 1763-06-20) samt dottern Maria Magdalena (f 1791-11-13) flyttar ut från Råneå sn och Prästholm omkr. 1792. Vart? Har någon stött på dem?

Gun-Marie Åkerström
Postgatan 4 B
952 33 Kalix
tel 0923-134 47
gun-marie.akerstrom@minpost.nu

TACK

Ett varmt tack från BÖFF:s styrelse för alla de gåvor och bidrag vi fått:

Berthill Munkestam	Heden
Martin Södermark	Sävast
Svante Näslund	Svartbyn
Hanna Lagerfjärd	Boden
Linnéa Westerberg	Buddbyn
Ingrid Bergman	Harads
Agneta Mikaelsson	Boden
Göta Ljungkvist	Boden

samt till alla som gett bidrag i mikrokortsparbössan.

BÖFF

gratulerar dessa medlemmar som fyllt jämna år under det tredje kvartalet år 2002

Britta Granström
Catharina Källström
Disa Wikström-Larsson
Hans Persson
Harriet Södermark
Harry Berggren
Karin Larsson
Kalf Näsboll
Siggn Hjellström
Sture Nilsson
Torbjörn Selberg

God Jul och Gott Nytt Forskarår 2003
önskar redaktionen och styrelsen

Begränsad eftersändning
Vid definitiv eftersändning
retur med den nya adressen till:

B Föreningsbrev

Boden Överluleå ForskarFörening
c/o Sandberg
Kålrotsvägen 11
961 47 Boden

Lördag 9 november **Arkivens dag i Boden** på Folkets Hus

Arrangörer:

Boden Överluleå ForskarFörening, Bodens Kommunarkiv, Dokumentum,
Försvarmaktens Regionarkiv Norrbotten samt Lantmäteriet

Rikstemat är "Skandaler och katastrofer"

Program

Vårt tema är "Bodens tre 100-åringar"
Ing 3, Centralskolan och Folkets hus

Kl 10 40 Musik Bodens Spelmän

Kl 11 00 **Invigning:** Riksdagsman Lennart Klockare

Kl 12 00 **Historiker i Arkivens värld** **Rondo**
Staffan Hansson professor i Teknikhistoria
på Luleå Tekniska Universitet

Kl 13 00 **Arkiven i framtiden** **Rondo**
Gunnar Wetterberg, samhällspolitisk chef
Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)

Kl 14 00 **Genline** **Rondo**
Kyrkböckerna på Internet, Föredrag och förevisning

Skärmutställningar och bildspel hela dagen
Deltagande byar i år är: "Årets by" Sörbyn/Sundsnäs,
Gemträsk, Notträsk och Degerbäcken

Utställning av Folkets Hus konst

Klubbrum A

Kl 15 00 Avslutning

Med stöd av: Sveriges Släktforskarförbund, Lions i Boden och Bodens Kommun